

"לא תבשל גדי בחלב אמו"

ביאור דברי המקובלים על פי החידוש של ה"חתם סופר" שאסור לערב את הדין של הבשר עם החסד של החלב

של ישראל, כאומרו (ישעיה א-יח) כשלג ילבינו, והחטא הוא אדום בסוד (שם כה-ל) הלעיטני נא מן האדום האדום הזה, ולכן יש להפרידם זה מזה כל אחד על כנו, ואת כל עורב למינו".

וכן מבואר ב"ספר הפליאה" (דף לג טור ג): "ודע והבן שהכוונה היא [באיסור בשר בחלב] זה החסד נקרא חלב, והפחד [מדת הגבורה פחד יצחק] נקרא בשר... ואם אתה אוכל בשר בחלב, אתה מוריד השפעת הפחד אשר הבשר רומז אליו בתפארת ויגבור הדין".

יומתק להביא מה שביאר ה"בני יששכר" (סיון מאמר ד אות ה) הטעם שאוכלים מאכלי חלב בחג השבועות, כי חלב שהוא גוון לבן רומז למדת החסד, ורמוז בכתוב (תהלים צב-ג): "ל'הגיד ב'בוקר חסדך" ראשי תיבות חל"ב.

בענין זה מצינו דברים נפלאים בדברי ה"בן איש חי" (שנה שניה פרשת בהעלותך), שהביא תחילה בשם המקובלים הטעם לאיסור בשר בחלב: "ובזה כתבו המקובלים ז"ל טעם לאיסור אכילת בשר בחלב, מפני שהבשר הוא סוד הדינים וכאמור לעיל, והחלב הוא סוד הרחמים... ולכן תערובת שלהם אסורה כאיסור לבישת שעטנז, שמערב כוחות הדינים עם כוחות החסדים, שלא בהדרגות ובלא משפט הראוי להיות בסוד המיתוק".

והוסיף בשם מקובל אחד דבר נפלא, לבאר לפי זה מה שאסרו חכמינו ז"ל שלא לאכול חלב אחרי אכילת בשר שש שעות, ואילו שעה אחרי אכילת חלב הותרו לאכול בשר, על פי מה שנחלקו בגמרא (פסחים עו). באיסור חם שנפל להיתר קר, "רב אמר עילאה גבר", העליון החם גובר על התחתון הקר ומחממו והכל נאסר, "ושמואל אמר תתאה גבר", התחתון הקר גובר על העליון ומקררו [לכן אינו אסור רק כדי קליפה כי עד שמקררו הוא בולע כדי קליפה]. ופירש רש"י: "אף על גב דהילכתא כרב באיסורי בהא הילכתא כשמואל", כי בגמרא (שם) מצינו שתי ברייתות כשמואל. וכן קיימא לן להלכה (יו"ד סימן צא ס"ד). לפי זה מביא ה"בן איש חי" בלשון קדשו:

אולם הלא ידוע כי גם במצוות שהן בגדר חוקים שלא נתגלה לנו טעמם בעולם הזה ראוי לנו לחפש להם טעמים, כמו שהורה לנו הרמב"ם הוראה ברורה (הלכות תמורה פ"ד הי"ד):

"אף על פי שכל חוקי התורה גזירות הם כמו שביארנו בסוף מעילה, ראוי להתבונן בהן, וכל מה שאתה יכול ליתן לו טעם תן לו טעם, הרי אמרו חכמים הראשונים שהמלך שלמה הבין רוב הטעמים של כל חוקי התורה... וכל אלו הדברים כדי לכוף את יצרו ולתקן דעותיו, ורוב דיני התורה אינן אלא עצות מרחוק מגדול העצה, לתקן הדעות וליישר כל המעשים, וכן הוא אומר (משלי כב-כ) הלא כתבתי לך שלישים במועצות ודעת, להודיעך קושט אמרי אמת להשיב אמרים אמת לשולחך".

אסור לערב בשר שהוא דין עם חלב שהוא חסד

פתח דברינו יאיר במה שמבואר בספרים הקדושים בשם המקובלים טעם לאיסור בשר בחלב, משום שאסור לערב בשר שהוא רמז על מדת הדין עם חלב שהוא רמז על מדת החסד, ונביא כמה מקורות לכך. וזה יצא ראשון מה שכתב השל"ה הקדוש בפרשתנו (תורה אור) בשם המקובל האלקי רבי מנחם ריקאנטי בפירושו על התורה (פרשתנו ד"ה לא תבשל): "טעם בשר בחלב כתב הרקנאטי שהוא בסוד כלאים שמערב כוחות העליונים". ומבאר השל"ה כוונתו בזה: "כי הבשר שהוא אדום הוא מצד כח הדין והחלב [שהוא לבן] מצד הרחמים".

וכן מצינו בענין זה דברים ברורים ב"צרוור המור" [למקובל האלקי רבי אברהם סבע ז"ע ממגורשי ספרד] כאן, שהאריך תחילה בחומר האיסור לאכול בשר בחלב, וביאר הטעם לכך בלשון קדשו:

"והטעם בזה, לפי שאין ראוי לערב הכוחות אלו באלו. כח הדין בכח הרחמים, וכח הרחמים בכח הדין. כי הבשר הוא מדת הדין, בסוד (בראשית ו-ג) קץ כל בשר, כי מנפש ועד בשר יכלה הצר, והחלב הוא סוד הרחמים הגמורים המלבינים עוונותיהם

בפרשתנו פרשת משפטים דבר בעתו מה טוב, להתבונן במצות לא תעשה של איסור בשר בחלב שזכרה לראשונה בפרשה זו (שמות כג-ט): "ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך לא תבשל גדי בחלב אמו". לאו זה חוזר ונשנה ככתבו וכלשונו בפרשת כי תשא (שמות לד-כו): "ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך לא תבשל גדי בחלב אמו". ושוב נזכר הלאו עצמו פעם שלישית בפרשת ראה (דברים יד-כא): "לא תבשל גדי בחלב אמו".

דרשו על כך חכמינו ז"ל בגמרא (חולין קטו): "דבי רבי ישמעאל תנא, [כתוב] לא תבשל גדי בחלב אמו ג' פעמים, אחד לאיסור אכילה, ואחד לאיסור הנאה, ואחד לאיסור בישול". וכן נפסק להלכה בשלחן ערוך (יו"ד סימן פז ס"א): "כתוב בתורה לא תבשל גדי בחלב אמו ג' פעמים, אחד לאיסור בישול, ואחד לאיסור אכילה, ואחד לאיסור הנאה".

ראוי להתבונן מה שבחר הקב"ה נותן התורה להסמיך מצות ביכורים: "ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך", ללא תעשה של איסור בשר בחלב: "לא תבשל גדי בחלב אמו". וכבר הרגישו בכך ב"מושב זקנים" לבעלי התוספות: "תימה גדול מה בא ללמדנו סמיכת זה הפסוק בכורי אדמתך עם בשול גדי בחלב אמו וצריך עיון".

עוד ראוי להתבונן על הטעם שאסר לנו הקב"ה לבשל ולאכול בשר בחלב. הן אמת שבענין זה מצינו חידוש גדול בדברי רבינו בחיי כאן, כי אחרי שהביא כמה טעמים על האיסור של בשר בחלב, הוא מביא בשם המדרש שאיסור זה הוא בכלל החוקים שעתיד הקב"ה לגלות לנו טעמם לעתיד לבוא, בלשון קדשו:

"ומן הנראה כי הטעמים האלה בלתי מספיקים, ואינם עיקר בטעם המצוות, אלא לדחות את השואל, שהרי מצוה זו מכלל החוקים היא, מכלל פרה אדומה ושעיר המשתלח, וכן דרשו חז"ל (מסכת גן עדן באוצר המדרשים דף פט) לעתיד לבוא הקב"ה מגלה להם לישראל, מפני מה צוותה התורה בשר בחלב ופרה אדומה ושעיר המשתלח".

**של"ה הקדוש: אסור לאכול בשר בחלב
כי הבשר שהוא אדום הוא דין והחלב שהוא לבן הוא חסד**

**המקובלים: אסור לאכול בשר תחילה ואחר כך חלב,
כי תתאה גבר הדין של הבשר מתגבר על החלב**

**מרן השר שלום מבעלזא: המלאכים שאמרו: "תנה הודך על השמים",
משום שפסקו להלכה עילאה גבר**

**תשובת הקב"ה למלאכים שאכלו בשר בחלב אצל אברהם,
אף שאכלו תחילה חמאה וחלב ואחר כך בשר**

הן אמת כפי שכתב השל"ה הקדוש הנ"ל הבשר הוא אדום שהוא דין והחלב הוא לבן שהוא חסד, אולם הרי זהו רק סימן להוכיח שהדבר הוא כן, אבל עדיין צריך ביאור להבין מדוע באמת בשר הוא דין וחלב הוא חסד, אשר מטעם זה סיבב הקב"ה שהבשר יהיה אדום והחלב לבן.

ונראה ללמוד הביאור על כך מדברי ה"בן איש חי" הנ"ל, כי אחרי שהביא בשם המקובלים שבשר הוא דין וחלב הוא חסד, הוסיף לבאר בזה הטעם שאסור לאכול בשר רק אחרי ששחט את הבהמה כדת וכדין: "ולכן אין לבשר תקנה לאכלו אלא רק על ידי שחיטה, ולכן עם הארץ אין ראוי לאכול בשר, כי כיון שהוא בסוד הדינים אינו יכול למתקן ולתקנו להוציא ניצוצי קדושה המגולגל בו".

נרחיב לבאר דבריו הקדושים על פי מה ששינו בגמרא (פסחים מט:): "תניא רבי אומר עם הארץ אסור לאכול בשר, שנאמר (ויקרא יא-מו) זאת תורת הבהמה והעוף, כל העוסק בתורה מותר לאכול בשר בהמה ועוף, וכל שאינו עוסק בתורה אסור לאכול בשר בהמה ועוף". וביאר רבינו האריז"ל ב"שער המצות" (פרשת עקב) הטעם לכך, על פי הידוע שהקב"ה ברא בעולם ד' מדרגות זו למעלה מזו: דומם [אדמה], צומח [כל דבר שצומח], חי [בעלי חיים], מדבר [אדם שיש בו כח דיבור], שכל אחד מהם ניזון בגשמיות וגם ברוחניות מהנמוך ממנו, כי ה"צומח" יונק ומקבל את חיותו מן ה"דומם" שהיא האדמה, ועל ידי זה עולים ניצוצי הקדושה מן הדומם אל הצומח ומתחברים עמו.

אחר כך כשבא בעל "חי" ואוכל את ה"צומח", עולים ניצוצי הקדושה מן הצומח אל בעל החי ומתחברים עמו, אחר כך כשבא אדם ה"מדבר" שהוא למעלה מכולם, מפאת שהוא יכול לעבוד את ה' בעסק התורה וקיום המצוות, ושוחט את בעל החי כדת וכדין ואוכל את בשרו בברכה, עולים ניצוצי הקדושה מבעל החי, שיחד עמו כלולים גם ניצוצי קדושה שכבר עלו אליו מהדומם והצומח, ומתחברים עם האדם ונעשים חלק בלתי נפרד ממנו.

בהיותם בשמים שהם למעלה מן הארץ, הרי הם גדולים מבני אדם שמקומם למטה בארץ. אולם טעו בכך כי לפי ההלכה "תתאה גבר", לכן ישראל שהם למטה בארץ הם גדולים ממלאכי מעלה וראוי לתת להם את התורה.

הנה כי כן זהו שהשיב הקב"ה למלאכים, שאינם ראויים לקבל את התורה משום שאכלו בשר בחלב אצל אברהם, כי הן אמת שאברהם נתן להם תחילה חמאה וחלב ורק אחר כך נתן להם בשר, אולם מאחר שרצו לקבל את התורה כי לפי שיטתם "עילאה גבר", אם כן היה אסור להם לאכול תחילה חלב ואחר כך בשר, כי הבשר העליון שהוא דין מתגבר על החלב התחתון שהוא חסד.

נמצא לפי זה כי אברהם אבינו שנתן למלאכים לאכול תחילה חמאה וחלב ואחר כך בשר, פסק בכך הלכה ברורה כשמואל שתתאה גבר, ולכן החלב שהוא החסד מתגבר על הבשר שהוא דין, ואם כן ראויים ישראל השוכנים למטה בארץ לקבל את התורה, ועל ידי זה יתגלה באמת שלא אכלו המלאכים בשר בחלב אצל אברהם, אבל אם יקבלו מלאכי עליון את התורה משום שעילאה גבר, הרי אז יתברר שאכלו איסור בשר בחלב אצל אברהם, ואז הרי אינם ראויים לקבל את התורה.

על פי האמור מבאר ה"קב חיים" כמין חומר מנהג ישראל תורה שהביא הרמ"א (או"ח סימן תצד ס"ג) לאכול בחג השבועות מאכלי חלב ואחר כך מאכל בשר, כי אנו רוצים להראות בכך שלפי הלכה קיימת לן תתאה גבר, לכן מתגבר החלב שהוא חסד בהיותו תתאה על הבשר העליון שהוא דין, והרי בזכות זה קיבלו ישראל שוכני ארץ בחג השבועות את התורה, כי התגברו על מלאכי עליון השוכנים בשמים.

**הבשר שהוא דין
אין לו תיקון רק בשחיטה**

אלא שעתה מוטלת עלינו החובה לבאר בדרך השווה לכל נפש, מהו הטעם שבשר הוא רמז על מדת הדין ואילו חלב הוא רמז על מדת החסד, כי

"וכתב הרב המקובל מוה"ר ששון מרדכי ז"ל, וזה לשונו ונראה שלפי זה אם אכל חלב תחילה, שהוא החסד נכנס תחילה, יוכל לאכול אחריו בשר קודם עיכול דתתאה גבר, והחסד כופה את הדין הבא אחריו, מה שאין כן אם אכל בשר תחלה שנכנסו הגבורות והדין תחילה, אסור לאכול אחריהם חלב כדי שלא יתגברו הדינים, אלא ימתין עד שיתעכל הבשר שהוא אחר ששעות, ויתבטל כח הדין ואז מותר לאכול חלב".

**המלאכים לא קיבלו את התורה
משום שאכלו בשר בחלב**

דבר בעתו מה טוב להעלות על שלחן מלכים, מה שמצינו בענין זה דרוש נפלא מכ"ק מרן השר שלום מבעלזא זי"ע, כפי שהביא הגאון המפורסם רבי חיים צבי עהרענרייך זצ"ל אבדק"ק מאד (נודע בשערים בפירושו "קצה המטה" על ה"מטה אפרים") בשו"ת "קב חיים" (סימן מוה) ששמע מאביו הגה"ק בעל "קול אריה" זצ"ל, על מה שכתוב בפרשת וירא בסעודה שהכין אברהם אבינו למלאכים (בראשית יח-ח): "ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם".

ופירושו ב"דעת זקנים" לבעלי התוספות בשם המדרש: "מלמד שהאכילם בשר וחלב, וכשרצה הקב"ה ליתן תורה לישראל אמרו המלאכים תנה הודך על השמים, אמר להם כתוב בתורה לא תבשל גדי בחלב אמו, ואתם כשירדתם למטה אכלתם בשר וחלב שנאמר ויקח חמאה וחלב. מיד הודו להקב"ה, והיינו דכתיב בפרשת כי תשא (שמות לד-כז) כי על פי הדברים האלה כרתי וגו', וכתיב לעיל מינייה לא תבשל גדי בחלב אמו".

ומקור הדבר במדרש שוחר טוב (תהלים מזמור ח) כי בשעת מתן תורה קטרגו המלאכים על ישראל שאינם ראויים לקבל את התורה, אמר להם הקב"ה:

"והלא אתם כשירדתם אצל אברהם אכלתם בשר בחלב, שנאמר ויקח חמאה וחלב וכן הבקר, ותינוק שלהם כשהוא בא מבית רבו, ואמו נותנת לו פת ובשר וגבינה, והוא אומר לה היום למדני רבי לא תבשל גדי בחלב אמו. לא מצאו לו מענה. באותה שעה אמר הקב"ה למשה (שמות שם) כתב לך את הדברים האלה, עד שאין להם מענה ותשובה".

ותמיהו המפרשים [ב"דעת זקנים" הנ"ל] שהרי המלאכים אכלו חמאה תחילה ואחר כך בשר, כמו שכתוב: "ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה", והרי על פי הלכה מותר לאכול בשר אחרי חלב. ותיירץ השר שלום זי"ע כי המלאכים שטענו: "תנה הודך על השמים", שראוי לתת להם את התורה, הוא משום שנקטו להלכה "עילאה גבר", לכן

ואמרו, אשר דיבר בקדשו לבאר מנהג ישראל תורה שהביא הרמ"א הנ"ל לאכול מאכלי חלב בחג השבועות. וכתב ה"מטה משה" (אות תרצב) שיש בזה רמז בפסוק (במדבר כח-טו): "וביום הביכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבועותיכם" - ח'דשה לה' ב'שבועותיכם ראשי תיבות חל"ב.

וביאר ה"חתם סופר" הענין בזה על פי מה שהקדים לבאר הטעם שמתחילה נאסר על אדם הראשון לאכול בשר, ורק אחרי שיצא נח מהתיבה בירך הקב"ה אותו ואת בניו והתיר להם לאכול בשר, כמו שכתוב אצל אדם הראשון (בראשית א-ט): "ויאמר אלקים הנה נתתי לכם את כל עשב זורע זרע אשר על פני כל הארץ ואת כל העץ אשר בו פרי עץ זורע זרע לכם יהיה לאכלה. ולכל חית הארץ ולכל עוף השמים ולכל רומש על הארץ אשר בו נפש חיה את כל ירק עשב לאכלה ויהי כן".

ופירש רש"י: "לכם יהיה לאכלה ולכל חית הארץ - השווה להם בהמות וחיות למאכל, ולא הרשה לאדם ולאשתו להמית בריה ולאכול בשר, אך כל ירק עשב יאכלו יחד כולם, וכשבאו בני נח התיר להם בשר, שנאמר (שם ט-ג) כל רמש אשר הוא חי וגו' [לכם יהיה לאכלה כירק עשב נתתי לכם את כל], כירק עשב שהתירתי לאדם הראשון נתתי לכם את כל".

מבאר ה"חתם סופר" הענין בזה, על פי דברי רבינו האריז"ל ב"שער המצות" (פרשת עקב) שהבאנו לעיל, כי תכלית אכילת הבשר בשחיטה כשרה, היא כדי להעלות ניצוצי הקדושה שיש בתוך הבשר ממדרגת בעל חי למדרגת האדם המדבר, ועל ידי שהוא משתמש עם הכח שקיבל מאכילת הבשר לעסוק בתורה ובעבודת ה', הרי הוא מעלה את כל ניצוצי הקדושה שהיו בתוך הבעל חי.

לפי זה מגלה לנו ה"חתם סופר" חידוש נפלא, כי תכלית הבריאה היתה שלא יצער האדם את הבעל חי לשוחטו, אלא יתקן את ניצוצי הקדושה שבבעל חי על ידי שישתה החלב ויעשה ממנו מאכלי חלב, אולם אחרי שחטא אדם הראשון באכילתו מעץ הדעת טוב ורע, ואחריו נמשכו בני דור המבול שקלקלו את דרכם על הארץ, התיר הקב"ה לנח ובניו אחריו לדורות עולם לאכול בשר על ידי שחיטה, כי מאז כבר אי אפשר לתקן את ניצוצי הקדושה שבתוך הבעל חי כי אם על ידי אכילת הבשר.

אולם ביום מתן תורה לפני חטא העגל, שחזרו ישראל להיות במדרגת אדם הראשון לפני החטא, כמבואר בגמרא (ע"ז ה.): "לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן", לכן נאסר עליהם לאכול בשר כי אם מאכלי חלב לתקן בהם כל ניצוצי קדושה שבבעל חי, אלא שאחרי חטא העגל כשחזרה המיתה למקומה הותר להם שוב לאכול בשר בשחיטה, כי לא יכלו

ביאור הטעם שבשר הוא דין על פי ה"חתם סופר", כי לפני חטא עץ הדעת היה אפשר לתקן הכל באכילת החלב

אחרי חטא עץ הדעת אי אפשר לתקן ניצוצי הקדושה שבתוך הבשר כי אם על ידי שחיטה וצער לבהמה

בחג השבועות אוכלים מאכלי חלב כי ביום מתן תורה חזרו להיות במדרגת אדם הראשון לפני החטא

אסור לאכול בשר בחלב כי זה מעורר הדין שהיה אפשר לתקן הכל באכילת מאכלי חלב בלי אכילת הבשר

ישוב הפליאה ממה שאנו ממתיקים תמיד את הדין עם החסד

אולם ברור כי גם אחרי הביאור הנשגב של ה"בן איש חי", עדיין צריך ביאור למה באמת הבשר הוא דין ואי אפשר לאוכלו ולתקנו כי אם על ידי שחיטה, ואילו חלב אפשר לתקן בקלות באכילה בלי שחיטה. עוד ראוי ליישב הפליאה העצומה על מה שלמדנו מדברי המקובלים, שהטעם לאיסור אכילת בשר בחלב הוא משום שאסור לערב את הדין של הבשר עם החסד של החלב, שהרי מבואר בכל הספרים הקדושים שיש ענין גדול מאד להמתיק את הדין על ידי התחברותו עם החסד.

מי לנו גדול מהקב"ה מלך העולם שהקדים לעשות חיבור נפלא זה בשעת בריאת העולם, כמו שכתוב (בראשית א-א): "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". ופירש רש"י: "ברא אלקים, ולא אמר ברא ה', שבתחילה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים, והקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין, והיינו דכתיב (שם ב-ד) ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים".

וזהו שהתפלל יעקב אבינו בפרשת ויצא (שם כח-ט): "וידר יעקב נדר לאמר, אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך, ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, ושבתני בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלקים". וכתב ב"מאור ושמש" (ד"ה וידר): "והיה ה' לי לאלקים, שיוכללו הדינים ויומתקו ברחמים". לפי זה יש לתמוה מדוע כאן אסרה תורה לאכול בשר עם חלב כדי שלא לערבב דינים וחסדים, הלא לכאורה היה יותר טוב להמתיק את הדינים של הבשר על ידי החסדים של החלב.

הגילוי הנפלא של ה"חתם סופר" בענין אכילת חלב בחג השבועות

רחש לבי דבר טוב לבאר הענין בזה על פי הקדמה נפלאה ממשנתו הטהורה של מרן ה"חתם סופר" זי"ע בדרשותיו (שבועות דף רצא טור א ד"ה

והנה תכלית עליית כל ניצוצי הקדושה מן הדומם הצומח והחי אל האדם המדבר, היא כדי שישתמש האדם עם הכח והחיות של כל ניצוצי הקדושה הללו לעבודת ה', שיעסוק בתורה ובעבודת ה' בכח החיות והמזון של הדומם הצומח והחי, ועל ידי זה יש תיקון ועליה לכל ניצוצי הקדושה שעולים כקרבן לריח ניחוח אשה לה'.

על כן רק תלמיד חכם שעוסק בתורה מותר לאכול בשר, כי על ידי שהוא עוסק בתורה בכח ניצוצי הקדושה ששאב מבעל החי, הוא מתקן ומעלה כל ניצוצי הקדושה כקרבן לריח ניחוח אשה לה', אבל עם הארץ שאינו עוסק בתורה כי אם בהבלי העולם הזה אסור לו לאכול בשר, מאחר שאינו מעלה את ניצוצי הקדושה אלא הוא מוריד אותם לבאר שחת.

לפי זה נשכיל להבין מה שהוכיח ה"בן איש חי" כי הבשר הוא דין, שהרי אי אפשר לאוכלו ולתקנו בקלות כמו שמתקנים חלב ושאר מאכלים על ידי אכילה ושתייה בברכה, אלא צריך לשוחטו תחילה בשחיטה כשרה על ידי שוחט מומחה כדת וכדין, כי מפאת הדין שבו אי אפשר לתקנו כי אם על ידי טורח. זאת ועוד, כי מטעם זה לעם הארץ אסור לאכול בשר, ולא מצינו שאסור לו לאכול שאר מאכלים שאינם צריכים שחיטה, כי מפאת הדין שבבשר אין לו תיקון כי אם על ידי תלמיד חכם שאוכלו ובכח שמקבל מהבשר הוא עוסק בתורה.

ויש להוסיף תבלין לדבריו הקדושים על פי מה ששינינו בגמרא (שבת קנו.): "האי מאן דבמאדים יהי גבר אשיד דמא [מי שנולד במזל מאדים יהיה שופך דמים]. אמר רב אשי, אי אומנא, אי גנבא, אי טבחא, אי מוהלא". פירושו, או שיהיה אומן להקזיז דם לצורך רפואה, או ליסטים ההורג נפשות, או שוחט ששופך דם של בעלי חיים, או מוהל ששופך דם מילה. הנה כי כן מבואר היטב כי בשר שאי אפשר לאוכלו ולתקנו כי אם על ידי פעולת השחיטה הוא דין, לעומת זה חלב שאפשר לשתות ולתקנו גם בלי לשחוט בעל חי הוא חסד.

בדרך זו במסילה נעלה לבאר גם כן מה שביארו המקובלים הנ"ל טעם לאיסור אכילת בשר בחלב, כי אסור לערב את הדין של הבשר עם החסד של החלב, והתפלאנו הלא זאת היא תכלית העבודה להמתיק הדין על ידי התחברותו עם החסד. אולם לפי האמור ביאור דבריהם הוא, כי דוקא כאן בבשר בחלב גורם החיבור שלהם להגביר את הדין, כי כשאוכל את החלב ומתקן ניצוצי הקדושה שבו מתעורר הדין, הלא יכולת לתקן גם את הבשר עצמו באכילת החלב, אלא שהחטא גרם לכך שאתה צריך לצער את הבהמה בשחיטה, לכן אסר עלינו הקב"ה לאכול בשר בחלב אלא צריך לאוכלם בנפרד.

ויש להשוות דבר זה למה שמבואר בשלחן ערוך (או"ח סימן רע"א ס"ט) כי בשעת הקידוש צריך לכסות את הלחם משנה, וכתב הטור (שם) הטעם בשם הירושלמי, כדי שלא יראה הפת את בושלתו שאין מקדשין עליו כי אם על היין, אף שבשבעת המינים נזכרה חיטה לפני גפן (דברים ה-ח): "ארץ חיטה ושעורה וגפן". וכן כאן אסור לאכול בשר בחלב, כדי שלא יראה הבשר את בושלתו שהיו יכולים לתקנו על ידי אכילת החלב.

הנה כי כן ירווח לנו להבין מה שבחר הקב"ה להסמיך הכתובים: "ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך, לא תבשל גדי בחלב אמו", כי שני הדברים קשורים זה בזה בקשר אמיתי בל ימוט, שהרי מאותו טעם שצוה הקב"ה להביא בכורי אדמתך לבית המקדש, כמו שביאר ה"ישמח משה" כי הקב"ה מסבב שמבחר ניצוצי הקדושה יכנסו בתוך הביכורים שהכהנים אוכלים, ועל ידי זה הם מסייעים לתקן את ניצוצי הקדושה שבתוך כל התבואה.

כן מטעם זה: "לא תבשל גדי בחלב אמו", כי היה אפשר לתקן את ניצוצי הקדושה שבתוך הבשר על ידי שיכנסו בתוך החלב, שמותר לשתותו ולאוכלו בלי שחיטה, ואז לא היה צריך לצער את הבהמה בשחיטה, אלא שהחטא גרם לכך שאי אפשר לתקנם בלי לשחוט הבשר ולגרום צער לבהמה, לכן אסור לאכול בשר וחלב ביחד כדי שלא לעורר את הדין, ומזה נשכיל להבין כי על ידי שאנו נזהרים באיסור בשר בחלב, אנו ממתיקים את הדין וממשיכים עלינו מדת החסד.

על פי האמור הוא מבאר גם כן הטעם שהפרשה לכהן נקראת בתואר "תרומה" שהיא מלשון הרמה, כי על ידי שהכהנים אוכלים את המאכלים שנעשו מהתרומה בקדושה ובטהרה, הרי הם מרימים את ניצוצות הקדושה שבתוך התבואה להעלותם למעלה לפני ה'.

הוסיף על כך נכדו הגה"ק בעל "ייטב לב" זי"ע (פרשת שלח) נקודה נפלאה: "ואני אוסיף תבלין, כי על ידי שהכהנים ירימו המובחר והראשית שבו למעלה, כולא בתר רישא גריא, ונקל להבעלים להעלות גם הנשאר בדבר ההוא לשורשו באכילתו, ובשגם כי על ידי מצות הפרשה ונתינה לכהנים בעשותו מצות ה', שורה רוח קדושה על הדבר ההוא, והוא מסייע ותומך ביד הבעלים לאכול לשם שמים ולהעלות הנשאר והנותר בו למעלה".

הנה כי כן מבוארים היטב דברי ה"חתם סופר", כי לפני שאכל אדם הראשון מעץ הדעת לא היה צריך להמתית הבהמה בשחיטה כדי לאוכלה על מנת להעלות ניצוצות הקדושה שבבשר, אלא הקב"ה היה מסבב שכל ניצוצי הקדושה שבבהמה יכנסו בתוך החלב, וכאשר היה האדם שותה החלב לשם שמים היה מעלה כל ניצוצי הקדושה שבבשר, וכך טוב יותר שלא יצטרכו להמתית הבעל חי אלא יוכלו לתקנו בעודו בחיים.

**אכילת בשר מעוררת הדין
כי היא מזכירה את חטא עץ הדעת**

מעתה על פי דברי ה"חתם סופר" יאירו עינינו וישמח לבנו להבין דברי המקובלים הנ"ל, כי אכילת בשר היא בבחינת דין ואילו אכילת חלב היא בבחינת חסד, כי מאחר שתכלית הבריאה היתה שלא יצטרכו לשחוט את הבהמה, אלא יתקנו את כל ניצוצי הקדושה על ידי שתיית החלב ואכילת מאכלי חלב, אלא שעל ידי חטא עץ הדעת לא היה אפשר לתקן את הבשר, כי אם על ידי שחיטה ואכילת הבשר עצמו, נמצא כי אכילת הבשר מעוררת את הדין של חטא עץ הדעת, ואילו מאכלי חלב הם בבחינת חסד, שהרי תכלית הבריאה היתה שנעשה החסד עם הבעל חי לתקן את ניצוצי הקדושה שבו על ידי אכילת מאכלי חלב.

לתקן את ניצוצי הקדושה כי אם על ידי אכילת הבשר. הנה הדברים בלשון קדשו:

"יראה כי טוב לאכול בעלי חיים להעלות הניצוצות מחי למדבר, אך אי היה סגי באכילת חמאה וחלב מבלי להמתית חי היה טוב, וכן היה אדם הראשון קודם החטא, אך אחר כך לא היה נפש האדם חשוב כל כך שיהיה בכוחו להעלות על ידי חלב, אם לא ימיתנו דוקא ויוציא דמו בנפשו, אבל כל זמן שהחי חי איננו מועיל ההעלאה, ונהי אחר החטא לא היה ראוי להמתית בעל חי, על כל פנים אחר המבול הותר לנח, אמנם ביום מתן תורה שהיינו כמו קודם החטא, היה סגי בחלב בלי המתית בעלי חי, והיה מעלין הניצוצות על ידי חלב".

ונראה לפרש כוונת ה"חתם סופר" איך היה אפשר לתקן גם הפרים הזכרים שאין להם חלב, כי מאחר שהפרה יש לה חלב רק אחרי שנתחברה עם הפר והולידה, נמצא שגם לזכר יש חלק גדול בחלב שנוצר אצל הפרה אחרי הלידה, ואם היינו זוכים היו ניצוצי הקדושה של הפר והפרה נכנסים בתוך החלב שנוצר מהם, ולא היו צריכים לאכול את הבשר.

**שילוב נפלא של ה"חתם סופר"
וה"ישמח משה"**

הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, לשלב דברי רבינו משה ה"חתם סופר" זי"ע עם דברי חברו ורעו רבינו משה ה"ישמח משה" זי"ע (פרשת תרומה), שמבאר הענין שצוה הקב"ה להפריש מהתבואות תרומה לכהן ומעשר ללוי, הנה הדברים בלשון קדשו:

"והענין הוא כי בכל יש ניצוצי קדושה, וצריכים תיקון להעלותם ממדרגת דומם צומח חי למדרגת מדבר. והנה לא כל אדם יוכל לעמוד בסוד ה' לתקן בכוונת אכילה, ואלו הכהנים נתייחדו לשרתו, והלויים למטה מהם, כמו שנאמר (דברים יז-ט) ובאת אל הכהנים ואל הלויים וגו'. על כן צוה הש"ת להפריש התרומה לכהן, ומשגיח בחסדו יתברך שמו שמבחר הניצוץ יתעטף בזה, על כן נקרא ראשית כמו (עמוס ו-י) וראשית שמנים ימשחו, ועל כן נחרץ עונש גדול לזר האוכלו שלא יתחלל קדושתו, ועל כן שם קדושה עליה, והניצוצות הקלים במעשר, ומהבהמה המנות לכהנים".

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו לרפואה השלימה של האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני שתחי'